

12 februari 2013

De Klachtencommissie voor seksueel misbruik in de R.-K. Kerk van de Stichting Beheer & Toezicht i.z. Seksueel Misbruik in de R.-K. Kerk in Nederland (rechtsopvolger van de Beoordelings- en Adviescommissie van de kerkelijke rechtspersoon Hulp en Recht), verder ook: de Klachtencommissie, geeft op grond van de Procedure Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk (verder ook: de Procedure) het volgende advies inzake de klacht van:

[naam],
geboren op [datum],
hierna te noemen: klager,
juridisch adviseur: mevrouw mr. T.A. Hekster,

tegen:

(wijlen) [naam],
geboren op [datum] en overleden op [datum],
de persoon over wie geklaagd wordt,
hierna ook te noemen: aangeklaagde,
tijdens zijn leven onder meer dirigent van het jongenskoor van
[parochie] te [plaats].

1. De procedure

Het klaagschrift is door de griffie van de Klachtencommissie ontvangen op 6 september 2012. Op 6 november 2012 is bij de griffie een inhoudelijke reactie op het klaagschrift ingekomen van mgr. dr. [naam], Bisschop van Groningen-Leeuwarden.

Op 16 januari 2013 heeft te Utrecht een zitting van de Klachtencommissie achter gesloten deuren plaatsgevonden, waarbij de Klachtencommissie was samengesteld uit de onder aan dit advies te noemen leden.

Klager is verschenen. Hij heeft zijn standpunt toegelicht. Hij werd bijgestaan door zijn juridisch adviseur mevrouw mr. T.A. Hekster. Voorts werd hij vergezeld van de heer [naam].

Namens het Bisdom is verschenen [naam], secretaris-kanselier van het Bisdom Groningen-Leeuwarden. Hij werd bijgestaan door mr.[naam].

2. De klacht

2.1. Klager heeft zijn jeugd doorgebracht in [plaats]. De familie van klager was zeer betrokken bij [parochie] te [plaats].

Op een gegeven moment heeft klager zich bij het jongenskoor van [parochie] gevoegd. Als klager een leeftijd moet noemen, dan zou hij zeggen dat hij toen ongeveer negen jaar oud zal zijn geweest. Het zal dan ook rond 1967 zijn geweest. Maar klager blijft het moeilijk vinden om met zekerheid jaartallen aan te geven.

Aangeklaagde was de leider en dirigent van het jongenskoor.

Als klager terugkijkt op het seksueel misbruik, dan meent hij dat het is begonnen toen aangeklaagde opeens belangstelling voor hem kreeg. Klager zong toen al geruime tijd – hij denkt al een jaar – bij het kerkkoor van aangeklaagde. De eerste keer dat aangeklaagde hem betastte, was bij een spelletjesmiddag in het parochiezaaltje. Dit waren strelingen en hoewel de strelingen klager zeer ongemakkelijk maakte als die te dicht bij zijn kruis plaatsvonden, vond klager het in eerste instantie wel prettig. De hiervoor beschreven strelingen hadden in de eerste instantie steeds plaats in de kerk en in het parochiezaaltje.

Op een gegeven moment vroeg aangeklaagde klager na afloop van het oefenen met het kerkkoor om even mee naar zijn huis te komen. Klager kreeg dan wat te drinken en ging daarna weer naar huis. De volgende keer dat aangeklaagde klager vroeg om na afloop van het repeteren van het kerkkoor even mee naar zijn huis te komen, heeft hij klager gezoend en zijn intieme delen betast. Klager omschrijft dit en de keren die daarop volgden als volgt:

”De toevallige strelingen veranderden in bewust heel lang mijn hele lichaam strelen, eerst met kleren daarna zonder mijn kleren. Hij deed alles heel liefdevol en zacht waardoor ik enorm in vertwijfeling kwam hij begon met te zoenen en mijn geslacht te masseren. Dat ik lichamelijk opgewonden raakte, bracht me nog meer in verwarring. Ik wist dat dit alles niet klopte maar mocht en kon er met niemand over praten.”

Het misbruik werd gaandeweg heftiger. Uiteindelijk was er veelvuldig sprake van verkrachting.

Klager herinnert zich dat het misbruik stelselmatig en structureel plaatsvond.

Desgevraagd laat klager weten dat hij er niet over twijfelt dat het misbruik zeker wekelijks plaatsvond. Desgevraagd laat klager weten dat het misbruik begon aan het eind van zijn lagere schooltijd en duurde tot medio jaren’70. Klager meent dat hij niet overdrijft door te stellen dat hij is misbruikt gedurende een periode van maar liefst (ongeveer) vijf jaar.

- 2.2. Het seksueel misbruik dat klager heeft moeten ondergaan, heeft in het verdere leven van klager zware sporen achtergelaten. Zowel geestelijk als lichamelijk. En zeker ook op maatschappelijk en seksueel gebied. Klager heeft dit verwoord:

“Echt bewust last van het jarenlange misbruik kreeg ik pas toen ik getrouwd was en wij kinderen kregen. Steeds weer seksuele problemen in ons huwelijk, steeds weer mijn terugtrekkingsgedrag en totale slapte (uit mijn kracht zijn). Ik begon ook de link te leggen naar mijn houding op het werk, waarin ik vaak als een zombie achter mijn bureau zat en geen verantwoording nam. Vanaf mijn vierendertigste heb ik regelmatig en veel therapie gevolgd en altijd zelf betaald. Tot op heden ben ik bezig met therapeutische trainingen en steeds weer pel ik een stukje van de ui af. Vooral dit laatste motiveert mij tot vragen om financiële compensatie.”

Zijn echtgenote geeft aan dat klager door het misbruik moeilijk kan voelen wat er werkelijk in hem leeft. Voelen is bedreigend. Het doet te veel pijn. Klager heeft veel last gehad van wat hij omschrijft als met zijn hoofd ‘afwezig’ zijn. Klager is eigenlijk heel lang een ontzettende zombie geweest. Ook voor zijn naasten. Het doet hem heel veel verdriet als hij daaraan terugdenkt.

Het is in zijn jeugd heel moeilijk geweest voor klager om zijn geheim mee te dragen. Zijn echtgenote geeft aan dat dit hem ook in zekere mate heeft “verknipt”. Het was allemaal vies en hij kwam er niet uit, er niet doorheen. In therapie en cursussen is hij lang bezig geweest met de verwerking en die verwerking duurt nog steeds.

Ook lichamelijk heeft klager pijnklachten opgelopen door het misbruik. Zijn echtgenote geeft treffend aan dat de pijn nog in zijn lichaam zit. Zij spreekt met verdriet over de pijn in zijn anus die er nog steeds is. Vooral als hij angstig is. Zoals hiervoor beschreven, heeft klager ook lang te kampen gehad met veel onderdrukte woede en (daardoor) met vermoeidheid.

In de relatie tussen klager en zijn echtgenote is intimiteit/seksualiteit altijd een beladen onderwerp geweest. Ook dit schrijft klager toe aan het misbruik. Seksualiteit associeert klager met iets dat vies is. Seksueel opgewonden raken, is niet juist, dat "hoort" niet. Het misbruik heeft er ook toe geleid dat klager heel angstig is dat zijn echtgenote door zijn gedragingen zich net zo zal voelen als hij zich heeft gevoeld door de seksuele gedragingen van aangeklaagde. Zijn echtgenote geeft daarover ook aan dat dit klager- begrijpelijk- heel onzeker maakt. Het is intens verdrietig dat het moedwillige en langdurige misbruik door aangeklaagde, niet alleen de jeugd van zijn slachtoffer ernstig heeft beschadigd, maar ook zijn – liefdevolle en vrijwillige – relatie decennia later.

2.3. Het doel van de klacht is voor klager veelzijdig.

Klager heeft zijn verhaal altijd weggestopt. Het mocht er nooit zijn. Klager vindt het belangrijk om zijn geheim en zijn misbruik nu in het licht te brengen.

Klager is uitdrukkelijk niet uit op wraak. Het gaat hem om zijn eigen beleving. Klager gelooft in het concept van vergeving. Voorwaarde daarvoor is wel eerlijkheid, openheid en erkenning. Want zo stelt klager, wat kunnen we anders vergeven?

3. De inhoudelijke reactie op de klacht.

Aangeklaagde is overleden en kan geen weerwoord geven.

Mgr. dr. [naam], Bisschop van Groningen-Leeuwarden heeft namens de Orde een inhoudelijke reactie op de klacht gegeven.

Naar aanleiding van de klacht is [parochie] te [plaats] verzocht haar archief te onderzoeken teneinde te beoordelen in hoeverre er omtrent aangeklaagde danwel deze klacht relevante stukken bij de parochie aanwezig zijn. Uit de verklaring van 13 september 2012 van de verantwoordelijke voor het archief van [parochie] te [plaats], de heer

[naam], blijkt dat er in het archief geen enkele aanwijzing aanwezig is over seksueel misbruik door aangeklaagde. Ook bij aanvullend onderzoek is niets hierover aangetroffen, zoals blijkt uit het mailverkeer tussen de heer [naam] en [naam], secretaris-kanselier van het bisdom.

Ook onderzoek in het bisdomarchief en de [plaats] Archieven door drs. [naam], voorzitter van de Commissie archieven van kerkelijke organen en instellingen van het bisdom Groningen-Leeuwarden, heeft geen enkele aanwijzing voor seksueel misbruik door aangeklaagde opgeleverd. In het bisdomarchief heeft de heer [naam] in de financiële jaarstukken 1960-1974 van [parochie] wel betalingen aan een dirigent/ koorleider aangetroffen, zonder dat de naam van de betreffende persoon vermeld wordt. In de [plaats] archieven zijn geen stukken betreffende aangeklaagde aangetroffen. Een aanstelling van een dirigent/koorleider viel destijds niet onder de goedkeuringsplicht van het bisdom.

Eerder was door drs. [naam], pastoraal werkster in de parochie, ook reeds verklaard, dat geen aanwijzingen van misbruik door aangeklaagde aanwezig waren en ook dat niet exact vastgesteld kon worden over welke periode aangeklaagde als dirigent van het jongenskoor te [plaats] actief zou zijn geweest.

Te constateren valt echter dat zoals blijkt uit het klaagschrift naast klager vier andere personen zich beklagen over grensoverschrijdend gedrag van aangeklaagde. De Bisschop conformeert zich aan het oordeel van de Klachtencommissie of uit de diverse verklaringen kan worden geconcludeerd dat er sprake is geweest van betastingen die als seksueel misbruik dienen te worden aangemerkt.

Hoewel de Bisschop geen enkele aanleiding heeft om aan de oprechtheid van de herinneringen van klager te twifelen, biedt alleen de verklaring van klager onvoldoende steun dat aangeklaagde ook verdergaande handelingen bij klager heeft verricht.

De Bisschop conformeert zich dan ook aan het oordeel van de Klachtencommissie of de klacht ten aanzien van overschrijdend seksuele betastingen gegrond dient te worden verklaard. Voor het overige verzoekt de Bisschop de Klachtencommissie de klacht ongegrond te verklaren omdat niet meer kan worden vastgesteld of de feiten waarop de klacht op deze onderdelen is gebaseerd, daadwerkelijk hebben plaatsgevonden mede omdat aangeklaagde zich niet meer kan verweren.

De Bisschop kan daarbij niet voldoende benadrukken dat als de handelingen van aangeklaagde hebben plaatsgevonden zoals in de getuigenverklaring omschreven, deze als zeer afkeuringswaardig dienen te worden aangemerkt.

4. De beoordeling

- 4.1 Van toepassing is de Procedure Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-.K. Kerk (verder: de Procedure). Volgens artikel 1.3 van de Procedure moet onder seksueel misbruik worden verstaan iedere gedraging waarbij iemand onder dwang of in een afhankelijkheidsrelatie seksuele handelingen moet verrichten ofwel ondergaan ofwel daarvan toeschouwer moet zijn, dan wel seksueel getinte toenaderingen of uitlatingen in welke vorm dan ook moet dulden. Onder dwang wordt onder meer begrepen: fysiek geweld of dreiging daarmee, psychische druk, intimidatie en/of chantage. Verder wordt onder seksueel misbruik ook verstaan het maken van seksueel getint beeldmateriaal van iemand en het gebruiken en doorgeven daarvan.
- 4.2 Niet ter discussie staat dat de door klager gestelde feiten moeten worden gekwalificeerd als seksueel misbruik in de zin van artikel 1.3 van de Procedure. Voorts staat voor de Klachtencommissie voldoende vast dat aangeklaagde een aanstelling had als dirigent van het (kinder)koor in [parochie] te [plaats]. De klacht is derhalve ontvankelijk.
- 4.3. Er zijn meer dan 40 jaar verstreken sedert de feiten die klager aangeklaagde verwijt zich hebben afgespeeld. Alleen al door het tijdsverloop en het overlijden van aangeklaagde zijn deze feiten niet meer in detail te onderzoeken. Wél is voor de Klachtencommissie aannemelijk geworden dat klager seksueel is misbruikt door aangeklaagde, zoals door klager in zijn klaagschrift is beschreven. De Klachtencommissie is hiervan overtuigd geraakt door de authentieke wijze waarop en de details waarmee klager zijn verhaal heeft verteld. Voorts heeft de Klachtencommissie kennis genomen van het formulier "Toestemming gebruik melding/ klacht als steunbewijs" en het bijbehorende klaagschrift met zaaknummer 2011-T816 waarin eveneens over seksueel misbruik door aangeklaagde wordt geklaagd. Verder heeft de Klachtencommissie kennis genomen van de verklaring van de heer [naam] die heeft verklaard dat hij moest dulden dat aangeklaagde hem zoende.

Daarnaast bevinden zich bij de stukken de verklaringen van mevrouw [naam] (echtgenote van klager) waaruit naar voren komt dat klager haar in het verleden al heeft verteld over het misbruik door aangeklaagde.

Een en ander in onderling verband en samenhang bezien ondersteunt dit naar het oordeel van de Klachtencommissie voldoende de aannemelijkheid van het seksueel misbruik van klager door aangeklaagde.

De Klachtencommissie acht ook aannemelijk geworden dat het seksueel misbruik mede heeft bestaan uit verkrachting. De Klachtencommissie heeft geen reden om te twifelen aan hetgeen klager hierover heeft beschreven in zijn klaagschrift. De Klachtencommissie neemt daarbij in aanmerking dat een andere klacht tegen aangeklaagde betreffende seksueel misbruik, dat eerder in de tijd heeft plaatsgevonden, gegrond is verklaard. Weliswaar is in die klacht geen sprake van verkrachting, maar die klacht is van vroeger datum en de klachtencommissie acht het aannemelijk dat de aard van het misbruik in de loop van de tijd ernstiger is geworden.

- 4.4. Het behoeft geen betoog dat het seksueel misbruik door aangeklaagde met gebruikmaking van misbruik van gezag en in een afhankelijkheidsrelatie hoogst kwalijk is geweest.
- 4.5. Gelet op het feit dat aangeklaagde niet meer in leven is, kunnen tegen hem geen maatregelen meer worden genomen. Daarom zal de Klachtencommissie zich bij haar advisering richten op de vermindering van het leed dat klager is aangedaan.
- 4.6. Klager heeft vooralsnog niet verzocht om financiële compensatie. Over een eventueel verzoek van klager om financiële vergoedingen kan de Klachtencommissie niet adviseren. Dit behoort niet tot haar taak. Bij een gegrondverklaring van de klacht door de Bisschop van het Bisdom Groningen-Leeuwarden zal klager zich voor het verkrijgen van schadevergoeding dienen te wenden tot de Compensatiecommissie.

5. Het advies

De Klachtencommissie adviseert de Bisschop van het Bisdom Groningen-Leeuwarden de klacht gegrond te verklaren, te erkennen dat aangeklaagde klager seksueel heeft misbruikt en namens het Bisdom spijt te betuigen over het leed dat klager in zijn jeugd is aangedaan.

Dit advies is vastgesteld op 12 februari 2013 door mevrouw mr. C.C. de Rijke-Maas, voorzitter, drs. A.A.M. Oostveen en mevrouw drs. A.M. van Beelen, leden, bijgestaan door M.H.J. Materman, griffier, en is ondertekend door de voorzitter.

De voorzitter.

Tegen dit advies is geen hoger beroep mogelijk. Wel bestaat voor klager, aangeklaagde en de (gemachtigde van de) kerkelijke gezagsdrager ingevolge artikel 20 van de Procedure de mogelijkheid binnen twee weken na ontvangst van dit advies schriftelijk bezwaar in te dienen indien er naar zijn of haar oordeel een algemeen beginsel van behoorlijke klachtbehandeling is geschonden.

Op grond van art. 18.5 van de Procedure wordt dit advies binnen twee weken nadat het is vastgesteld bij aangetekend schrijven aan de Bisschop en aan klager verzonden.

Op grond van art. 21.1 van de Procedure stelt de Bisschop binnen dertig dagen na ontvangst van dit advies klager schriftelijk en gemotiveerd op de hoogte van de beslissing die hij naar aanleiding van dit advies geeft genomen.

Op grond van art. 21.3 aan de Procedure geeft de Bisschop daarbij de mogelijkheden van bezwaar en beroep aan.

Op grond van art. 21.4 van de Procedure ontvangt de Klachtencommissie een afschrift van de beslissing van de Bisschop.